

CONSILIUL ECONOMIC ȘI SOCIAL

Str. Dimitrie D. Gerota nr. 7-9, sector 2, București, cod poștal: 020027

Telefoane: 021.310.23.56, 021.316.31.34 Fax: 021.316.31.31

021.310.23.57, 021.316.31.33

Cod fiscal: 10464660

E-mail: ces@ces.ro

www.ces.ro

Membru fondator al Asociației Internaționale a Consiliilor Economice și Sociale și Instituțiilor Similare (AICESIS)

Membru al Uniunii Consiliilor Economice și Sociale și Instituțiilor Similare Francofone (UCESIF)

„Consiliul Economic și Social este organ consultativ al Parlamentului și al Guvernului în domeniile de specialitate stabilite prin legea sa organică de înființare, organizare și funcționare.” (Art. 141 din Constituția României revizuită)

Consiliul Economic și Social, având în vedere prevederile art. 2 alin. (3) și alin. (4) din Legea nr. 248/2013, republicată, cu modificările și completările ulterioare, formulează următorul

PUNCT DE VEDERE

cu tema „Politici publice de întărire socio-economică a spațiului Mării Negre și a regiunilor de frontieră ale Uniunii Europene”

Având în vedere **Comunicarea comună a Comisiei Europene și a Înalțului Reprezentant al Uniunii pentru Afaceri Externe și Politica de Securitate către Parlamentul European și Consiliu** intitulată „*Abordarea strategică a Uniunii Europene pentru regiunea Mării Negre*”, **Rezoluția Consiliului Economic și Social din Bulgaria** cu privire la această comunicare, precum și **Inițiativa Comisiei Europene** intitulată „*Pactul pentru regiunile frontaliere estice*” și **reacția oficială a Ministerului Investițiilor și Proiectelor Europene (MIPE)** din România, Consiliul Economic și Social (CES) din România a hotărât elaborarea și adoptarea prezentului punct de vedere.

I. Aprecieri generale

CES salută inițiativele lansate de Comisia Europeană, considerându-le oportune și esențiale pentru consolidarea coeziunii teritoriale în statele membre ale Uniunii Europene situate la granița cu Ucraina, Belarus și Federația Rusă. Aceste demersuri reprezintă un pas important în recunoașterea și abordarea provocărilor economice, sociale, de mediu și de securitate cu care se confruntă Regiunea Mării Negre, contribuind la structurarea unor soluții adaptate realităților locale și la promovarea unui dialog transfrontalier constructiv.

CES își exprimă aprecierea pentru contribuțiile oferite de Consiliul Economic și Social din Bulgaria și de Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene din România, considerând că acestea reprezintă exemple valoroase de colaborare interinstituțională și de coordonare regională în procesul decizional european.

II. Context geopolitic și implicații asupra regiunii

Evoluțiile recente din vecinătatea estică a Uniunii Europene au plasat regiunea Mării Negre în centrul atenției internaționale, confirmând statutul său de spațiu cu relevanță majoră pentru securitatea europeană și stabilitatea regională. Agresiunea militară a Federației Ruse împotriva Ucrainei a generat nu doar consecințe la nivel umanitar și economic, ci și o schimbare de paradigmă în ceea ce privește modul în care Uniunea Europeană își definește interesele și prezența în această zonă. Consecințele conflictului se reflectă prin perturbarea lanțurilor logistice și comerciale, prin accentuarea riscurilor la adresa securității energetice și prin multiplicarea vulnerabilităților asociate infrastructurilor critice. În același timp, se poate observa intensificarea formelor de presiune hibridă, precum dezinformarea, instrumentalizarea migrației și accentuarea tensiunilor sociale, care pot fragiliza coeziunea comunităților de frontieră și încrederea în instituțiile europene

În acest context, CES consideră necesară o abordare coordonată, care să valorifice complementaritatea dintre „Abordarea strategică a Uniunii Europene pentru regiunea Mării Negre” și „Pactul pentru regiunile frontaliere estice”. Cele două documente oferă împreună un cadru pentru formularea unei politici europene coerente și durabile, capabile să combine dimensiunea securitară cu cea economică și socială și să sprijine dezvoltarea regiunilor aflate la frontiera estică a Uniunii Europene.

Totodată, CES subliniază importanța includerii în Pact a unor mecanisme clare de anticipare și contracarare a fenomenelor de radicalizare, dezinformare și extremism. Consolidarea rezilienței societale, întărirea coeziunii comunităților și creșterea încrederii în proiectul european reprezintă obiective care, urmărite în paralel, pot contribui la stabilitatea și cooperarea pe termen lung în această regiune strategică.

Pentru o structurare clară a contribuției sale, CES formulează atât recomandări specifice pentru fiecare dintre cele două inițiative, cât și propuneri comune, care completează pozițiile exprimate anterior de CES Bulgaria și de MIPE.

III. Propuneri și recomandări

III.1. „Abordarea strategică a Uniunii Europene pentru regiunea Mării Negre”

III.1.1. Elaborarea și implementarea urgentă a unei strategii cuprinzătoare a UE pentru Regiunea Mării Negre

Având în vedere amploarea consecințelor ecologice generate de războiul din Ucraina asupra Mării Negre, este necesară o evaluare aprofundată a impactului pe termen scurt și lung asupra ecosistemului marin. Poluarea apei, perturbarea lanțurilor trofice și riscurile pentru biodiversitate reflectă nu doar efectele directe ale conflictului, ci și fragilitatea unui mediu deja afectat de industrializarea intensă a secolelor XX și XXI. Distrugerea barajului de pe Nipru din 6 iunie 2023 și deversarea, la mijlocul lunii decembrie 2024, a aproximativ 4.300 de tone de petrol „greu”, denumit Mazut, în urma scufundării a două petroliere rusești în strâmtoarea Kerchi, care leagă Marea Neagră de Marea Azov, au provocat cele mai mari dezastre ecologice din Marea Neagră de la începutul războiului.

CES subliniază faptul că o asemenea amenințare transnațională necesită măsuri multilaterale. Drept urmare, strategia privind Marea Neagră trebuie să ia în calcul cooperarea dintre UE și alte state din bazinul Mării Negre, precum Turcia și Georgia, fiind necesar ca toate părțile să participe la monitorizarea riscurilor comune și la combaterea comună a degradării mediului. În 1992 s-a semnat Convenția de la București pentru protecția mediului marin al Mării Negre împotriva poluării, însă din 2010 progresele înregistrate în baza acesteia au încetinit semnificativ.

Totodată, statele membre ale UE cu ieșire la Marea Neagră se confruntă cu provocarea minelor navale amplasate atât de Rusia, cât și de Ucraina în apropierea portului Odessa și aduse în apele României și Bulgariei de curenții marini. Drept urmare, pescuitul a fost afectat – de exemplu, în largul coastelor portului Constanța – dar și traficul maritim comercial. Și în privința pescuitului se impun evaluări detaliate ale pierderilor înregistrate din această cauză și măsuri specifice care ar putea fi adoptate la nivelul UE, astfel încât impactul să fie mai bine gestionat.

În toate aceste privințe, sunt esențiale măsuri și angajamente politice și financiare ferme din partea UE, a statelor membre și a statelor din afara UE direct afectate de fenomenul accelerării poluării în Marea Neagră și de prezența minelor marine care plutesc în derivă în Marea Neagră.

III.1.2. Sprijin pentru porturile din regiune

În 2022, în urma izbucnirii războiului din Ucraina, deficitul comercial maritim s-a agravat în toate țările din regiunea Mării Negre. Însă România și Bulgaria au înregistrat cele mai mari creșteri ale deficitului, de 143,3%, respectiv de 133,7%. În 2023, deficitul a scăzut în ambele țări, cu 35,4% în România și cu 46,9% în Bulgaria. Acest fenomen reflectă modificări și fluctuații semnificative ale dinamicii comerțului regional.

De asemenea, odată cu blocarea rutelor tradiționale de export ale Ucrainei, România a devenit principalul coridor logistic pentru exportul ucrainean de cereale, oțel și fier. Această situație a generat presiune asupra infrastructurii portuare din Constanța, creșterea costurilor logistice și a timpilor de tranzit, întârzieri semnificative ale mărfurilor și dezechilibre comerciale în regiune.

CES consideră necesar sprijinul financiar și tehnic din partea UE pentru modernizarea infrastructurii portuare, extinderea capacității de procesare a mărfurilor și digitalizarea fluxurilor logistice.

III.2. „Pactul pentru regiunile frontaliere estice”

III.2.1. Măsuri de susținere pentru agricultură în regiunile de frontieră

România dispune de un potențial agricol semnificativ, având o suprafață agricolă de aproximativ 13,5 milioane de hectare, iar acest sector reprezintă o componentă importantă a economiei naționale. În contextul conflictului din Ucraina și al măsurilor adoptate pentru sprijinirea acestei țări (inclusiv facilitarea exportului de cereale prin infrastructura românească), fermierii români au resimțit pierderi importante de venituri, pe fondul concurenței directe și al scăderii prețurilor interne.

Aceste dezechilibre economice au alimentat nemulțumirile sociale și au fost utilizate în discursuri critice la adresa Uniunii Europene, ceea ce evidențiază vulnerabilitatea politică a regiunilor de frontieră în fața unor perturbări economice de amploare.

De aceea, ar fi oportun ca pierderile fermierilor să fie acoperite din bugetul UE, iar competitivitatea acestora să fie protejată.

Sunt necesare, de asemenea, măsuri de stimulare a producției locale pentru reducerea deficitului comercial și investiții în dezvoltarea capacității de stocare și procesare agricolă, mai precis pentru înființarea de depozite regionale și unități de procesare a producției agricole primare.

III.2.2. Asistență financiară și tehnică pentru sectorul turistic din regiunile de frontieră afectate de conflict

Regiunile turistice din proximitatea conflictului, precum Delta Dunării, au suferit un declin semnificativ al numărului de vizitatori începând cu 2022, cu pierderi estimate la 30% în vara anului 2024¹. La această scădere au contribuit nu doar alarmele de securitate, ci și creșterea costurilor operaționale (energie, alimente, transport), afectând sustenabilitatea economică a operatorilor locali.

În acest context, CES propune ca „*Pactul pentru regiunile frontaliere estice*” să includă măsuri de sprijin pentru turismul din aceste zone prin alocarea de fonduri pentru acoperirea pierderilor economice generate de contextul geopolitic; investiții în condițiile de accesibilitate în zonele turistice și în infrastructura de turism; asistență tehnică specializată pentru facilitarea accesului la finanțare europeană de către întreprinderile locale mici și mijlocii din domeniul turismului.

De asemenea, CES propune finanțarea campaniilor integrate de promovare turistică la nivel național și european, care să evidențieze siguranța și unicitatea destinațiilor din proximitatea granițelor estice, inclusiv din regiunea Mării Negre, cu accent pe ecoturism, turism cultural și gastronomic; crearea de fonduri europene dedicate rezilienței turistice în regiunile afectate de instabilitatea geopolitică, care să permită adaptarea rapidă la crize și continuitatea activităților economice locale; integrarea componentelor de turism în strategiile regionale de dezvoltare susținute de fonduri europene, astfel încât turismul să devină un pilon strategic de redresare economică pentru zonele de frontieră și din regiunea Mării Negre.

III.2.3. Investiții în sistemul de sănătate

¹ <https://www.libertatea.ro/stiri/turisti-delta-dunarii-scadere-razboi-ucraina-tulcea-5452677>;
<https://cursdeguvernare.ro/scadere-de-20-a-numarului-de-turisti-din-delta-dunarii-in-2024-cateva-motive.html>

Capacitatea de răspuns a sistemului sanitar în zonele de graniță este una limitată, în special din cauza depopulării, a lipsei de personal medical și a slabei infrastructuri spitalicești. În eventualitatea escaladării conflictului militar sau a unui aflux semnificativ de refugiați, România trebuie să fie pregătită cu o rețea de sănătate robustă și funcțională, îndeosebi în județele aflate la graniță.

Așadar, Pactul ar trebui să prevadă investiții specifice în unități medicale regionale de frontieră; programe de stimulente pentru atragerea personalului medical în zonele rurale și izolate; fonduri pentru modernizarea infrastructurii sanitare, inclusiv dotarea cu echipamente moderne.

III.2.4. Securitate energetică și regim preferențial pentru statele de frontieră

România asigură o parte importantă din nevoile energetice ale Republicii Moldova și contribuie la stabilitatea energetică regională în contextul războiului de la graniță. Așadar, România suportă costurile de securitate energetică într-un moment în care prețurile la energie afectează tot mai mult competitivitatea economică a țării, a regiunilor de graniță în mod deosebit, și bunăstarea populației.

În acest sens, CES propune introducerea unui regim energetic preferențial pentru statele membre de frontieră și creșterea investițiilor în infrastructura energetică transfrontalieră.

III.3. Promovarea și sprijinirea soluțiilor regionale

CES subliniază necesitatea unei viziuni comune privind cooperarea regională în zona Mării Negre și între regiunile de frontieră ale Uniunii Europene. Pentru atingerea acestui obiectiv, sunt importante crearea de politici coerente, atât la nivel național, cât și european, care să sprijine soluții dezvoltate la nivel regional pentru provocări specifice acestor teritorii, precum și asigurarea resurselor financiare și a expertizei tehnice necesare pentru punerea lor în aplicare. În acest context, parteneriatele existente – sau care pot fi dezvoltate – între consiliile economice și sociale din regiune și Comitetul Economic și Social European pot juca un rol important în consolidarea cooperării regionale. Acestea oferă un cadru propice pentru schimbul de bune practici și pentru consolidarea rolului societății civile organizate dincolo de granițele naționale. Într-un peisaj marcat de inegalități economice, schimbări climatice, presiuni demografice și

transformări tehnologice accelerate, CES-urile devin actori-cheie în asigurarea unui dialog social și civic mai solid, mai eficient și mai prezent în procesele decizionale europene.

În acest sens, CES din România subliniază importanța susținerii, la nivelul Uniunii Europene, a înființării de consilii economice și sociale în statele din Regiunea extinsă a Mării Negre. Consolidarea democrației și a statului de drept în țări precum Republica Moldova ar putea beneficia semnificativ de pe urma instituirii unor astfel de mecanisme permanente de dialog social și civic, care să faciliteze participarea structurilor reprezentative ale societății civile la procesele de luare a deciziilor publice. Aceste consilii pot contribui la creșterea transparenței, la întărirea coeziunii sociale și la formularea unor politici mai bine adaptate nevoilor populației, în special în contexte marcate de tranziție, vulnerabilitate sau presiuni geopolitice.

III.4. Promovarea cercetării în regiunea Mării Negre

CES salută propunerile Abordării strategice referitoare promovarea cercetării și inovării în regiunea Mării Negre, ca o continuare firească a inițiativelor europene existente. Este necesar ca această abordare să răspundă unor priorități strategice naționale și regionale, în special în contextul accentului crescut pus de UE pe securitatea aprovizionării cu materii prime critice. România deține un potențial semnificativ în acest domeniu, iar CES propune ca această temă să fie inclusă explicit între prioritățile-cheie ale Abordării strategice, alături de angajamente clare ale Uniunii Europene privind sprijinirea financiară a proiectelor relevante în privința cercetării mediului marin, a resurselor existente în Marea Neagră și a potențialei exploatare a acestora în condiții de siguranță ecologică.

Concluzie

Regiunile de graniță ale Uniunii Europene sunt laboratoare ale rezilienței europene, iar capacitatea UE de a le sprijini adecvat va influența nu doar coeziunea internă, ci și credibilitatea sa geopolitică în vecinătatea estică.

Raportor

Sterică Fudulea